

Modul zaměřený na interkulturní
komunikaci

ŠKOLA-MÍSTO PRO VŠECHNY!

Projektový den pro pedagogy a pedagožky

Pedagogové/žky se budou zamýšlet nad tím, jak v současnosti přistupuje nejen jejich škola, ale i oni/y samotní/é k jinakosti a odlišnosti. Společně budou hledat, jak vypadá škola, která stojí na principech nezraňující interkulturní komunikace a která poskytuje bezpečné prostředí nejen pro žáky/ně, ale i pro pedagogické pracovníky/ice samotné.

ÚVOD

Hlubší porozumění základním konceptům pojmům se s odlišností a jinakostí je základním kamenem pro lepší porozumění jak ze strany pedagogů/žek, tak žáků/yň mezi sebou.

Ve společnosti stále přetrvává mnoho mýtů a stereotypů spjatých nejen s odlišným kulturním prostředím, ale také životním stylem.

Historie nás učí, že kvalitní společnosti se zakládají na myšlenkách humanity a spolupráce. Jedná se o hodnoty, které je potřeba kultivovat nejen u dospělých, ale také u žáků/yň.

Většinou se nejvíce učíme skrze zážitky a vlastní příběhy. Proto se v rámci projektových dní budou účastníci/ice učit skrze zážitkovou pedagogiku, která podporuje internalizaci naučeného. podporuje internalizaci naučeného.

KLÍČOVÁ SLOVA

Bezpečné a podnětné prostředí, komunikace, strategické řízení, změna ve škole.

POČET ÚČASTNÍKŮ/IC

Velikost skupiny a bezpečné prostředí ovlivňuje u některých aktivit ochotu ke sdílení. Zároveň je při volbě počtu zúčastněných vhodné zohlednit i velikost prostoru, v němž má být metoda realizována.

VÝCHODISKA

Účastník vnímá multikulturalitu jako prostředek vzájemného obohacování různých etnik.

Účastník si uvědomuje, že jsme si všichni rovni.

POŽADAVKY NA PROSTOR

Ve třídě je vytvořený půlkruh ze židlí, bez lavic. Požadavky na prostor jsou stejné po celý průběh projektového dne, v dalších částech tedy nejsou znovu uvedené.

V některých částech (aktivitách) projektového dne se bude pracovat v menších skupinách či ve dvou týmech. Prostor by měl být dostatečně velký pro to, aby takové skupiny mohly pracovat nerušeně.

POMŮCKY

- ☐ Flipchart/tabule s pravidly; fixy; post-ity (červené a zelené); papíry; psací potřeby.
- ☐ Pro každou skupinu předepsaný papír SWOT analýzy; klobouk (losovací zařízení); glóbus (nebo nějaký jiný předmět ze školy).
- ☐ Přílohy:
 - ☐ Příloha 1_Aktivita3_Zveleb místnost,
 - ☐ Příloha 2_Aktivita4_Vrstvy osobnosti,
 - ☐ Příloha 3_Aktivita7_Děti jsou taky lidi.

CÍLE A KOMPETENCE

Účastníci/ice získají podněty pro změny ve vlastní škole tak, aby byla vhodnějším místem pro vzdělávání nejen pro žáky/ně, ale také příjemnějším profesním místem pro pedagogy/žky. Účastníci/ice jsou motivováni/é podpořit změny vedoucí k otevřené škole, podporující všechny.

- Účastníci/ice dokážou popsat jak silné, tak slabé stránky konkrétní vzdělávací instituce, podávají argumenty a důkazy, dokážou obhájit svá tvrzení, rozhodují se na základě vlastního úsudku.
- Pomocí analytického a kritického myšlení dokážou představit změny, které by zavedli/y ve své škole.
- Dokážou obhájit své myšlenky, názory a stanoviska.

PERSONÁLNÍ OBSAZENÍ

Pro zdárný průběh projektových dnů je vhodné, aby byli/y přítomní/é dva/ě lektori/rky. Pro zjednodušení terminologie se v metodikách pracuje s pojmem lektor/ka. Pokud jsou explicitně potřeba oba/ě, je to specifikované v Popisu aktivity nebo Metodické poznámce.

ČASOVÝ HARMONOGRAM

Program je koncipován cca na 6 vyučovacích hodin (6 × 45 min). Délku aktivit lze upravit dle potřeb skupiny.

NÁZEV	ČAS	POMŮCKY
Aktivita č. 1 Představení se a skupinová dohoda	10 minut	Flipchart/tabule s pravidly, fixy, pro každého/ou účastníka/ici červený a zelený post-it, psací potřeby.
Aktivita č. 2 Životopis o sedmi slovech	15 minut	Pro každého/ou účastníka/ici papír a psací potřeba.
Aktivita č. 3 Zveleb místnost	20 minut	Rozstříhaná Příloha 1_Aktivita3_Zveleb místnost.
Aktivita č. 4 Jaká je naše škola?	50 minut	Flipchart/tabule, fixy, pro každou skupinu předepsaný papír SWOT analýzy a prázdný papír s psací potřebou, rozstříhaná příloha Příloha 2_Aktivita4_Vrstvy osobnosti, klobouk (losovací zařízení).
PŘESTÁVKA 10 min		
Aktivita č. 5 Glóbus	20 min	Glóbus (nebo nějaký jiný předmět ze školy).
Aktivita č. 6 Zázrak ve škole	30 minut	Papíry, psací potřeby.
Aktivita č. 7 Děti jsou taky lidi	35 minut	Pro každého/ou účastníka/ici psací potřeba a Příloha3_Aktivita7_Děti jsou taky lidi.
PŘESTÁVKA 15 min		
Aktivita č. 8 Jak začít v naší škole?	45 minut	Papíry, psací potřeby.
Aktivita č. 9 Reflexe	30 minut	

Časová dotace

Metoda

Popis aktivity

Citace kurzívou

Pomůcky

Cíl

Před aktivitou

Metodická poznámka.

POPIS AKTIVIT

AKTIVITA Č. 1 PŘEDSTAVENÍ SE A SKUPINOVÁ DOHODA

10 min

Úvodní aktivita.

Flipchart/tabule s pravidly, fixy, pro každého/ou účastníka/ici červený a zelený post-it, psací potřeby.

Účastníci/ice společně s lektorem/kou nastaví pravidla platná pro celý průběh projektového dne s důrazem na bezpečné prostředí.

V úvodní části této aktivity se lektor/ka představí křestním jménem a příjmením. Krátce popíše své profesní zkušenosti a důvod, proč se zabývá daným tématem.

Vyzve účastníky/ice, aby sdíleli/y, co si odnesli/y z minulého setkání, co v nich zůstalo, pokud již nějaký projektový den absolvovali/y.

Dále lektor/ka zmíní základní pravidla. Všechna pravidla by měla být na flipchartu/tabuli, aby byla vizualizovaná a přítomná během celé realizace projektového dne.

Mezi pravidly by nemělo chybět následující:

- Respektujeme názory druhých.
- Dodržujeme přestávky.
- Vytváříme bezpečné prostředí (co je zde řečeno, neopustí místnost).
- Máme možnost říct STOP, pokud je nám téma nepříjemné.

Každý/á účastník/ice obdrží dva papírky, jeden zelený a jeden červený. To jsou ukazatelé energie, slouží k tomu, aby lektor/ka správně odhadl/a přestávku. Tedy v momentě, kdy se bude cítit účastník/ice už unavený/á, tak si před svou židli položí papírek červené barvy. Když je v pohodě, má tam zelenou barvu. Lektor/ka tedy podle četnosti červených papírků může dříve zahájit přestávku, případně jinak reagovat na únavu, např. otevřením okna.

Cílem úvodní aktivity je nastavit základní kameny spolupráce v rámci celého projektového dne. Je vhodné úvodní část včetně pravidel (skupinové dohody) s účastníky/icemi opravdu důkladně probrat.

Bezpečně nastavené prostředí včetně jasně formulovaných a deklarovaných pravidel, která jsou domluvená ve spolupráci s účastníky/icemi, vede již v úvodu k uvědomění si, co od projektového dne očekávat, a stanovuje základní mantinely chování v průběhu celého dne.

Je častý předpoklad, že dospělým účastníkům/icím není třeba pravidla připomínat či je dokonce společně tvořit. Tento pocit bývá znásoben ve školním prostředí.

Ovšem zkušenosti z realizace dokazují, že stejně jako s žáky/němi je nutno i s dospělými pravidla probrat a stanovit je. Je to také z toho důvodu, aby si účastníci/ice uvědomili/y, proč je důležité pravidla nepodceňovat i při komunikaci s žáky/němi samotnými.

AKTIVITA Č. 2 ŽIVOTOPIS O SEDMI SLOVECH

15 min „ledolamka“.

Pro každého/ou účastníka/ici papír a psací potřeba.

Účastníci/ice se nalaď na projektový den a vzájemně se poznají.

Lektor/ka informuje účastníky/ice, že se o nich chce dozvědět více. A že pro seznámení je často využíván životopis.

Ovšem životopis, který bude lektor/ka vyžadovat, je trochu jiný, než jaký bývá obvykle. Lektor/ka nemá zájem o dlouhé životopisy, ale chce životopis pouze o sedmi slovech! Cílem životopisu není sepsovat své profesní úspěchy či neúspěchy, ale to, aby každý/á účastník/ice pečlivě promyslel/a své životní zkušenosti. Příběhy většinou končí záhadně a velmi zajímavě.

Každý/á účastník/ice obdrží čistý papír a psací potřebu, pokud nemá svoji k dispozici. Na sepsání životopisu je časový limit 5 minut.

Příklady:

Vysoká škola, bez práce, plody, radost, pochopení...

Rodiče, žena, děti, úspěch, neúspěch, pád, vrchol...

Rozvedený, Španělsko, úspěch, ženatý, promoce, radost, spokojenost...

Po zpracování životopisů rozdělí lektor/ka účastníky/ice do dvojic, ve kterých si budou v průběhu 5 minut vzájemně sdílet své životopisy.

Poté lektor/ka vyzve účastníky/ice, jestli chce někdo z nich životopis sdílet s ostatními.

Tato aktivita je nejen jako „ledolamka“, ale slouží také k bližšímu poznání, a to jak vlastnímu a mezi kolegy/němi, tak k poznání skupiny, ve které budou účastníci/ice pracovat. Aktivita probouzí v účastnících/icích zvědavost a aktivizuje je.

Výstupem by též mělo být, že různorodost skupiny přináší větší možnosti.

Svůj životopis si připraví také lektor/ka a může se o něj podělit s ostatními. Může i začít, aby namotivoval/a ostatní.

AKTIVITA Č. 3 ZVELEB MÍSTNOST¹

15 min Evokace, hra.

Rozstříhaná Příloha 1_Aktivita3_Zveleb místnost

Účastníci/ice posílí svou kreativitu.

Každý/á účastník/ice dostane tajnou kartičku s úkolem, který má ve stanoveném limitu splnit. Nikdo nikomu neukazuje, co má za úkol, ani, jak k němu chce přistoupit. Každý jednotlivec sám za sebe ve stanoveném čase splní svůj úkol nejlépe, jak dovede.

Poté se hádá, kdo měl jaký úkol a jak se s ním kdo vypořádal.

Trik je v tom, že všichni mají stejný úkol. Tím více se ukážou rozdílné přístupy. Důležité je účastníkům/icím při zadávání instrukcí nijak nelhat.

Reflexe:

- Kdy jste prokoukli/y, že máte všichni ten samý úkol? Co jste si v tu chvíli mysleli/y?
- Jaké uvědomění měla aktivita přinést?

Závěr pro účastníky/ice: Různí lidé chápou a vidí věci různě. Genialita je ta, že nám může vzniknout spousta návrhů, když chceme něco zlepšovat. Pojďme tento společný potenciál využít v následující aktivitě.

Je důležité zdůraznit tajnost úkolu. Zároveň je dobré zadání rozdat rychle, aby si účastníci/ice během zadání neprozradili/y pointu.

Zde je třeba neopomenout reflexi a zdůraznit individualitu každého jedince a jeho unikátní přístup k provedení totožného úkolu.

AKTIVITA Č. 4 JAKÁ JE NAŠE ŠKOLA?

50 min

Práce s textem.

Flipchart/ tabule, fixy, pro každou skupinu předepsaný papír SWOT analýzy a prázdný papír s psací potřebou, rozstříhaná Příloha 2_Aktivita4_Vrstvy osobnosti, klobouk (losovací zařízení).

Účastníci/ice dokážou popsat silné a slabé stránky konkrétní vzdělávací instituce, podávají argumenty a důkazy, dokážou obhájit svá tvrzení, rozhodují na základě vlastního úsudku.

Rozumí SWOT analýze a její aplikovatelnosti.

Lektor/ka zná základní principy SWOT analýzy zaměřené na silné a slabé stránky, na příležitosti a na ohrožení.

Před aktivitou se účastníků/ icí zeptá, zda již SWOT analýzu v minulosti ve škole vytvářeli/ y. Pokud ano, zaměří se výrazněji na diskusi a interpretaci jednotlivých bodů dané SWOT analýzy, nikoliv na proces tvorby samotný.

Lektor/ka dá účastníkům/ icím za úkol, aby vytvořili/ y co nejrozmanitější čtyři skupiny. Poté skupiny obejde s kloboukem, ze kterého si každá vylosuje jednu vrstvu identity. (Těžší varianta: Každá skupina si vylosuje dvě vrstvy identity.)

Vášim úkolem je projít si školu mentálně, nebo fyzicky (čas je 10–15 min) a zamyslet se nad tím, jak by se vám ve škole fungovalo a existovalo, kdybyste měli/ y tuto vrstvu osobnosti. Jak se s touto rolí cítíte ve škole? Je škola místo, kde se cítíte přijatí/ é?

Skupiny dostanou od lektora/ky papír a psací potřebu a své poznámky si zapíší. Následně je budou prezentovat.

Vrstvy osobnosti (identity):

- Žák/ yně s odlišným mateřským jazykem (nerozumí česky)
- Transgender žák/ yně
- Žák/ yně se specifickými vzdělávacími potřebami
- Žák/ yně, potenciální oběť šikany
- Žák/ yně, který/ á nerozumí česky, jeho/ její mateřský jazyk nepoužívá latinku
- Tělesně postižený/ á žák/ yně
- Žák/ yně se stravovacím specifíkem (žák/ yně trpící celiakií / vegetarián/ka / ortodoxní žid/ ovka / muslim/ka, ...)
- Žák/ yně s alergiemi
- Hyperaktivní žák/ yně
- Žák/ yně s psychickými potížemi
- Žák/ yně (vyberte si – vyššího, či nižšího) věku
- Žák/ yně s poruchou autistického spektra
- Žák/ yně homosexuál/ka

Případně se mohou v konkrétní škole vybrat pouze ty role, které jsou pro ně aktuálním tématem.

Po časovém limitu každá skupina obdrží prázdný předepsaný papír, který je rozdělen na 4 části SWOT analýzy, přičemž jednotlivé části jsou označeny jako S (silné stránky), W (slabé stránky) – **vnitřní prostředí**; O (příležitosti) a T (hrozby) – **vnější prostředí**.

Úkolem skupiny je vyplnit analýzu, přičemž mohou využívat závěry z předchozí části aktivity.

Lektor/ka dá účastníkům/icím dostatek času na splnění úkolů (15–20 minut), během aktivity chodí k jednotlivým skupinám a konzultuje s nimi, co zatím napsali/y, v čem potřebují pomoc, co je nejasné či co nebylo dostatečně vysvětleno.

Po ukončení času každá skupina přednese výsledky své SWOT analýzy. (10–15 min)

Na závěr aktivity hledá lektor/ka shodné prvky napříč SWOT analýzami a zapisuje je na nový flipchart/tabuli, který/á shrnuje informace od účastníků/ic (v průběhu lze některé body ze skupinové práce vymazat, nezapsat, pokud se na tom shodne většina pedagogického týmu, který je přítomen). (5 min)

SWOT ANALÝZA

VNITŘNÍ PROSTŘEDÍ	SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
	JASNÁ STRATEGIE ŠKOLY ÚSPĚŠNÉ ŠKOLNÍ AKCE KVALIFIKOVANÝ PEDAGOGICKÝ SBOR	MALÝ POČET UČEBEN NEDOSTATEČNÉ VYBAVENÍ LABORATOŘÍ NEKVALITNÍ PLÁNOVÁNÍ DLOUHÉ PORADY
VNĚJŠÍ PROSTŘEDÍ	PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
	ROSTOUCÍ POČET ŽÁKŮ PŘÍZNIVÉ ZMĚNY V ZÁKONECH ZAVEDENÍ NOVÝCH PEDAGOGICKÝCH TRENDŮ	ZŘÍZENÍ NOVÝCH ŠKOL MIGRACE OBVYTEL ODCHOD KVALITNÍCH UČITELŮ

SWOT analýza je dlouhodobě známým a účinným nástrojem, se kterým mají účastníci/ice již v drtivé většině zkušenost, nejedná se tedy o neznámou metodu. Lektor/ka musí být připraven/a moderovat diskusi tak, aby se držela témat a informací vyplývajících ze SWOT analýzy.

PŘESTÁVKA 10 MIN

AKTIVITA Č. 5 GLÓBUS²

20 min „ledolamka“, aktivizační metoda.

Glóbus (nebo nějaký jiný předmět ze školy).

Účastníci/ice si uvědomují, že mají selektivní vnímání, které reaguje na to, čemu zrovna dávají pozornost.

Účastníci/ice vytvoří dvě řady o stejném počtu lidí a otočí se na sebe tak, aby stáli proti sobě vždy dva lidé. Mezi sebou mají vzdálenost cca 1,5 metru. Vzniknou tak dvojice, které si hledí do očí a soustředí se. Úkolem je mluvit jednu minutu na druhou stranu, spoluhráč/ka na protější straně poslouchá a snaží se zapamatovat si co nejvíce informací. Poté se účastníci/ice v mluvení vystřídají. Rolí mluvčí/ho přebírá posluchač/ka.

Téma rozhovoru může lektor/ka určit, jde o to, aby účastníci/ice mluvili/y plynule a k tématu měli/y co říct. Např. moje zkušenost s jinou kulturou.

Po zahájení aktivity projde druhý/á lektor/ka s daným atributem (glóbusem či čímkoliv jiným) mezi řadami, nenavazuje oční kontakt, jde konstantní rychlostí. Po výměně rolí projde zase nazpět.

Reflexe:

- *Jaké zajímavé informace jste zaznamenali/y?*
- *Čeho jste si během aktivity ještě všimli/y?*

...pokud nikdo nezmíní průchod lektora/ky nebo glóbusu:

- *Všiml si někdo, že mezi vámi prošel/la během aktivity lektor/ka?*
- *Všiml si někdo toho, co nesl/a?*

...aktivita se zaměřuje na jednu vlastnost našeho vnímání, selektivnost

- *Proč jste si lektora/ky nevšimli/y?*
- *K čemu je nám schopnost soustředit se na jednu věc užitečná?*
- *A naopak – o co přicházíme, když nejsme schopni vnímat to, co nečekáme či ještě neznáme?*

...analogie ke klimatické změně a vnímání zatím neznámého.

Lze také promítnout videa:

<https://www.youtube.com/watch?v=Ahg6qcgoayH>

<https://www.youtube.com/watch?v=ubNF9QNEQLA>

AKTIVITA Č. 6 ZÁZRAK VE ŠKOLE

30 min

Brainstorming.

Papíry, psací potřeby.

Účastníci/ice pomocí analytického a kritického myšlení dokážou představit změny, které by zavedli/y, pokud by byli/y ředitelem/kou s neomezenými možnostmi.

Dokážou obhájit své myšlenky, názory a stanoviska.

Lektor/ka vyzve účastníky/ice, aby se pohodlně usadili/y, případně zavřeli/y oči a vyzve je, ať pozorně poslouchají příběh: Představte si, že jste doma, jdete spát, přes noc se škola kouzlem změnila tak, že vše je ideální a funguje přesně tak, jak má. Mělo by to mít pozitivní dopad pokud možno na všechny ve škole. Vy ale nevíte, že se stal nějaký zázrak...

V první fázi účastníci/ice nejprve říkají, podle čeho by tu změnu ráno ve škole poznali/y.

Ve druhé fázi se rozdělí do týmů a rozklíčovávají, co vše by se tedy muselo stát, aby tato změna doopravdy nastala. Skupiny si poté navzájem sdělí závěry a proběhne diskuse.

Ideálně by výstupem mohlo být mimo jiné uvědomění, že pro vytváření příjemného prostředí ve škole je nutná respektující komunikace.

Aktivita jde v prvním kroku nejprve po potřebách účastníků/ic (pro každého/ou totiž ta změna může být trochu jiná), zároveň je vždy snazší říct, co chci, co potřebuji, co by se mi líbilo, než vyjmenovat jednotlivé kroky a opatření, které by k takové změně v ideál vedly.

Aktivita má poměrně jasný, ale o to náročnější cíl. Získat od účastníků/ic jejich subjektivní náhled na to, co to znamená kvalitní škola.

Aktivita navazuje na SWOT analýzu, avšak postupuje od popisu současného stavu k popisu žádaného stavu.

Využití příběhu se zázrakem slouží k tomu, aby se účastníci/ice rozmluvili/y a nebyli ovlivnění/é tím, že něco „nejde“. Pokud jsou názory podávány na úrovni představ, bývá to pro účastníky/ice snazší, než přímo prezentovat své osobní názory.

Lektor/ka dále účastníky/ice aktivizuje, ať přemýšlí, co oni/y samotní/é mohou udělat pro to, aby jejich škola byla lepší, než je nyní.

<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/21736/stereotypy-a-predsudky-jako-myslenkove-chyby.html/>

AKTIVITA Č. 7 DĚTI JSOU TAKY LIDI

35 min

Práce s textem.

Pro každého/ou účastníka/ici psací potřeba a Příloha 3_Aktivita7_Děti jsou taky lidi.

Účastníci/ice dokážou obhájit své myšlenky, názory a stanoviska.

Přemýšlí nad tím, jak svým jazykem mohou podporovat příjemné prostředí ve škole.

Jako učitelé i jako rodiče občas používáme velmi neúčinné věty. Často se nám stává, že v komunikaci používáme zkratky/hlášky. V moment, kdy si nevíme rady, neříkáme, co chceme, ale glosujeme to. Například:

- *Okamžitě se uklidni!*
- *Zavři pusku a jez.*

Znáte to? Co vlastně chceme tou větou říct? Vede to ke kýženému cíli?

Tato aktivita se vám může zdát jako odskočení od tématu, ale to, jak používáme jazyk, je velmi důležité pro utváření podnětného prostředí pro vzdělávání.

Účastníkům/icím jsou rozdány věty, prvně si zakroužkují, jaké používají nejčastěji. Poté se zamyslí nad větami z hlediska významu, nad tím, co tou větou chtějí opravdu říct, jakou alternativu by použili/y. Případně mohou přemýšlet nad tím, co jim přijde nejproblematictější v učitelské profesi. (10–15 min)

Věty:

- Zmiz!
- Počítám do tří!
- Nezlob!
- Co brečíš, mám ti plácnout, abys měl/a důvod?
- Proč? Protože jsem to řekl/a!
- Kdyby ti řekli, ať skočíš z okna, skočíš?
- Co by za to daly děti v Africe!
- Než se vdáš, tak se to zahoj!
- Neřvi, nebo ti přidám!
- Nejdřív povinnosti, pak zábava!
- Mě nezajímá, jakou známku dostali ostatní!
- Kdybys poslechl/a, nic by se ti nestalo!
- Počkej, až to řeknu tátovi.
- Nedívej se tak na mě.
- Zastrč si triko, nebo ti nastydnou ledviny.
- Proč? Protože jsem tvůj otec / tvoje matka.
- Až to dojdeš... Až umyješ nádobí... Až to uklidíš... Až vyneseš koš...
- Na co máš hlavu? Na nošení čepice?
- Neječ.
- Samo se to neudělá.
- Beze mě byste umřeli hladu a shnili ve špíně.
- Jsi jako zpomalený film.
- To je hrozný, jsi celý táta / celá máma.
- Jsi starší, měl bys mít rozum.
- Kdybys mě poslechl/a...
- Tak ty bys chtěl/a, jo? No já bych toho chtěl/a.
- Zeptej se táty/mámy.
- Podívej se na Leničku, jaká je šikovná.
- Říkám to naposledy a už to nebudu opakovat.
- Ty dveře mají kliku!
- Takhle se se mnou bavit nebudeš! Nejsem žádná tvoje kamarádka / žádný tvůj kamarád.
- Jednou mi poděkuješ.

Poté ve dvojici sdílí, k čemu došli/y. (10 min)

Reflexe (10 min):

- *Změnil se nějak váš přístup? Stačí, že jsme si o tom dnes popovídali/y? Nebo vám přijde nepodstatné se tím vůbec zabývat? Chcete se vůči aktivitě vymezit?*

PŘESTÁVKA 15 MIN

AKTIVITA Č. 8 JAK ZAČÍT V NAŠÍ ŠKOLE?

45 min

Práce s textem, vizualizace.

Papíry, psací potřeby.

Účastníci/ice přijímají odpovědnost za své činy, které ovlivňují pracovní prostředí školy, ve kterém se nachází.

Vraťme se k aktivitě „Jaká je naše škola“ a vyjmenujme dvě témata, nad kterými bychom se společně chtěli zamyslet.

Lektor/ka rozdává všem účastníkům/icím čistý papír a požádá je, aby si vybrali/y jednu oblast z těchto dvou témat a aby se zamysleli/y nad tím, co mohou udělat oni/y, kolegové/yně a vedení pro to, aby se situace zlepšila.

1. Co můžu udělat **JÁ** pro to, aby naše škola byla lepším místem nejen pro mě, ale i pro ostatní kolegy/ně a pro žáky/ně?
2. Co mohou udělat **KOLEGOVÉ/YNĚ** pro to, aby naše škola byla lepším místem nejen pro mě, ale i pro ostatní kolegy/ně a pro žáky/ně?
3. Co může udělat **VEDENÍ** pro to, aby naše škola byla lepším místem nejen pro mě, ale i pro ostatní kolegy/ně a pro žáky/ně?

Skupina se poté rozdělí podle zájmu o témata do dvou skupin. Každý/á lektor/ka může být s jednou skupinou. Výsledek individuální práce si účastníci/ice navzájem představí, okomentují ho a doplní.

Lektor/ka pak zváží, zda se výsledky budou zapisovat na flipchart/tabuli, čímž by se postupně vytvářel obraz konkrétních kroků, které škola musí učinit na úrovni jedince, na úrovni kolegů a na úrovni vedení školy.

Lektor/ka informuje účastníky/ice, že se jedná o výchozí stav, situaci, na které mohou nadále pracovat.

Také účastníky/ice sdělí, že proces změny ve škole, která je ohleduplná vůči žákům/yním, je dlouhodobý proces. Aby však tento proces mohl začít, je nutné znát výchozí situaci školy na základě subjektivního vnímání pedagogů/žek (SWOT analýzy) a základní principy vhodné a dobře nastavených pravidel. Od tohoto bodu lze poté nadále pracovat na změně ve škole.

Je důležité posunout se od teoretických znalostí ke konkrétním krokům, které škola může učinit pro tvorbu změny tak, aby byla ještě příjemnějším prostředím nejen pro žáky/ně, ale také pro pedagogy/žky.

AKTIVITA Č. 9 REFLEXE

30 min

Brainstorming.

-

Účastníci/ice dokážou jasně formulovat své myšlenky a reflektují proces vlastního učení.

Na závěr proběhne kolečko sdílení, kdo s čím odchází.

Lektor/ka následně připojí myšlenku, příběh, jako malý dáreček:

Cesta proti proudu: příběh prevence a intervence:

V malém městečku se skupina rybářů shromáždila u řeky. Zanedlouho se objevilo dítě unášené proudem, které křičelo o pomoc. Jeden z rybářů skočil do vody a rychle dítě vytáhl. O několik minut později připlulo další dítě, pak další a pak mnoho dalších dětí. Brzy tak všichni museli znovu a znovu skákat do vody a vytahovat topící se děti, aby jich zachránili co nejvíce. Uprostřed toho šílenství se jedna žena ze skupiny oddělila a odcházela pryč. Ostatní na ni byli našťvaní. Jak mohla odejít, když tam bylo tolik dětí, které bylo třeba zachránit? Po dlouhých vyčerpávajících hodinách se k úlevě všech proud topících se dětí zastavil a všichni si mohli vydechnout. V ten moment se žena vrátila. Všichni se na ni otočili a začali křičet: „JAK JSI MOHLA ODEJÍT, KDYŽ TADY BYLA POTŘEBA KAŽDÁ RUKA K ZÁCHRANĚ DĚTÍ?“ Žena odpověděla: „Napadlo mě, že by se někdo měl jít podívat proti proudu a zjistit, proč tolik dětí padá do vody. Zjistila jsem, že starému dřevěnému mostu chybělo několik prken, a když se děti snažily díru přeskočit, nezvládly to a spadly do vody. Tak jsem sehnala někoho, kdo díru opravil.“

U závěrečné reflexe je často tendence ji podceňovat a v rámci blížícího se konce projektového dne ji nevěnovat dostatek pozornosti. Ale je podstatné vrátit se k tomu, co se účastníci/ice naučili/y, co je zaujalo. Zopakování a reflexe je klíčová z toho důvodu, aby si účastníci/ice nové informace lépe zapamatovali/y a mohli/y je využít i do budoucího nejen profesního, ale i osobního života.

Pokud účastníci/ice získají dostatečný pocit bezpečí během realizace celého projektového dne, otevřeně komunikují i v rámci závěrečné reflexe. Lektor/ka nepřináší účastníkům/icím jasné pravdy, jednoduché návody, ale nabízí jim nové perspektivy, přičemž ale respektuje bohaté zkušenosti samotných účastníků/ic.

Máme zkušenost, že pokud k účastníkům/icím přistupujeme otevřeně, aktivně jim nasloucháme, nepoučujeme je, ale zároveň jim nabízíme nové informace a podněty, obsah projektového dne ocení.

ZDROJE

- ▶ CAKL, Ondřej. Dovedu to pochopit?: hrozby neonacismu. Ed. Dana GABALOVÁ. Praha: Člověk v tísni, 2008. ISBN 978-808-6961-545.
- ▶ MOREE, Dana. Základy interkulturního soužití. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0915-7.
- ▶ PREISSOVÁ, Andrea, Martina CICHÁ a Lenka GULOVÁ. Jinakost, předsudky, multikulturalismus: možnosti a limity multikulturní výchovy. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3287-8.
- ▶ PREISSOVÁ KREJČÍ, Andrea a Jaroslav ŠOTOLA. Metodika pro realizaci multikulturní výchovy formou zážitkové pedagogiky. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3140-6.
- ▶ PRŮCHA, Jan. Interkulturní komunikace. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-802-4730-691.
- ▶ ŠMAUSOVÁ, Gerlinda. „Rasa“ jako rasistická konstrukce. In: Sociologický časopis. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 1999, 35 (4), s. 433–446. ISSN 0038-0288. Dostupné také z: <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/1999/04/04.pdf>.

Další informace lze nalézt na těchto odkazech:

- ▶ Mýty a stereotypy o Romech [online]. CZECHKID. Poslední aktualizace 30. 3. 2007 [cit. 2021-8-19]. Dostupné z: <https://czechkid.fhs.cuni.cz/si1360.html>.
- ▶ Masmédia a zobrazování cizinců a menšin [online]. CZECHKID. Poslední aktualizace 30. 3. 2007 [cit. 2021-8-19]. Dostupné z: <https://czechkid.fhs.cuni.cz/si1330.html>.
- ▶ INSPIROMAT – PODPORA INKLUZE [online]. Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání, z. s., ©2018 [cit. 2021-8-19]. Dostupné z: <https://www.podporainkluze.cz>.

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA 1_AKTIVITA3_ZVELEB MÍSTNOST,

Tvým úkolem bude zvelebit tuto místnost.

Tvým úkolem bude zvelebit tuto místnost.

Tvým úkolem bude zvelebit tuto místnost.

Máš za úkol zvelebit tuto místnost.

Máš za úkol zvelebit tuto místnost.

Nyní v následujících minutách zveleb tuto místnost.

Nyní v následujících minutách zveleb tuto místnost.

Máš za úkol zvelebit tuto místnost.

Máš za úkol zvelebit tuto místnost.

Nyní v následujících minutách zveleb tuto místnost.

Zveleb tuto místnost.

Zveleb tuto místnost.

Zveleb tuto místnost.

Zveleb tuto místnost.

Zveleb tuto místnost.

Zveleb tuto místnost.

Zveleb tuto místnost.

Zveleb tuto místnost.

Zveleb tuto místnost.

Zveleb tuto místnost.

Zveleb tuto místnost.

Zveleb tuto místnost.

Zveleb tuto místnost.

Zveleb tuto místnost.

Zveleb tuto místnost.

Zveleb tuto místnost.

Zveleb tuto místnost.

Máš za úkol zvelebit tuto místnost.

Nyní v následujících minutách zveleb tuto místnost.

Máš za úkol zvelebit tuto místnost.

Máš za úkol zvelebit tuto místnost.

Máš za úkol zvelebit tuto místnost.

Nyní v následujících minutách zveleb tuto místnost.

Máš za úkol zvelebit tuto místnost.

Nyní v následujících minutách zveleb tuto místnost.

PŘÍLOHA 2_AKTIVITA4_VRSTVY OSOBNOSTI

- ◆ ŽÁK/YNĚ S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM (NEROZUMÍ ČESKY)
- ◆ TRANSGENDER ŽÁK/YNĚ
- ◆ ŽÁK/YNĚ SE SPECIFICKÝMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI
- ◆ ŽÁK/YNĚ, POTENCIÁLNÍ OBĚŤ ŠIKANY
- ◆ ŽÁK/YNĚ, KTERÝ/Á NEROZUMÍ ČESKY, JEHO/JEJÍ MATEŘSKÝ JAZYK NEPOUŽÍVÁ LATINKU
- ◆ TĚLESNĚ POSTIŽENÝ/Á ŽÁK/YNĚ
- ◆ ŽÁK/YNĚ SE STRAVOVACÍM SPECIFIKEM (ŽÁK/YNĚ TRPÍCÍ CELIAKIÍ / VEGETARIÁN/KA / ORTODOXNÍ ŽID/OVKA / MUSLIM/KA, ...)
- ◆ ŽÁK/YNĚ S ALERGIEMI
- ◆ HYPERAKTIVNÍ ŽÁK/YNĚ
- ◆ ŽÁK/YNĚ S PSYCHICKÝMI POTÍŽEMI
- ◆ ŽÁK/YNĚ (VYBERTE SI - VYŠŠÍHO, ČI NIŽŠÍHO) VZRŮSTU
- ◆ ŽÁK/YNĚ S PORUCHOU AUTISTICKÉHO SPEKTRA
- ◆ ŽÁK/YNĚ HOMOSEXUÁL/KA

PŘÍLOHA 3_AKTIVITA7_DĚTI JSOU TAKY LIDI

- ◆ ZMIZI!
- ◆ POČÍTÁM DO TŘÍ!
- ◆ NEZLOB!
- ◆ CO BREČÍŠ, MÁM TI PLÁCNOUT, ABYS MĚL/A DŮVOD?
- ◆ PROČ? PROTOŽE JSEM TO ŘEKL/A!
- ◆ KDYBY TI ŘEKLI, AŽ SKOČÍŠ Z OKNA, SKOČÍŠ?
- ◆ CO BY ZA TO DALY DĚTI V AFRICE!
- ◆ NEŽ SE VDÁŠ, TAK SE TO ZAHOJÍ!
- ◆ NEŘVI, NEBO TI PŘIDÁM!
- ◆ NEJDŘÍV POVINNOSTI, PAK ZÁBAVA!
- ◆ MĚ NEZAJÍMÁ, JAKOU ZNÁMKU DOSTALI OSTATNÍ!
- ◆ KDYBYS POSLECHL/A, NIC BY SE TI NESTALO!
- ◆ POČKEJ, AŽ TO ŘEKNU TÁTOVI.
- ◆ NEDÍVEJ SE TAK NA MĚ.
- ◆ ZASTRČ SI TRIKO, NEBO TI NASTYDNOU LEDVINY.
- ◆ PROČ? PROTOŽE JSEM TVŮJ OTEC / TVOJE MATKA.
- ◆ AŽ TO DOJÍŠ... AŽ UMYJEŠ NÁDOBÍ... AŽ TO UKLIDÍŠ...
AŽ VYNESEŠ KOŠ...
- ◆ NA CO MÁŠ HLAVU? NA NOŠENÍ ČEPICE?
- ◆ NEJEČ.
- ◆ SAMO SE TO NEUDĚLÁ.
- ◆ BEZE MĚ BYSTE UMŘELI HLADY A SHNILI VE ŠPÍNĚ.
- ◆ JSI JAKO ZPOMALENEJ FILM.
- ◆ TO JE HROZNÝ, JSI CELEJ TÁTA / CELÁ MÁMA.
- ◆ JSI STARŠÍ, MĚL BYS MÍT ROZUM.
- ◆ KDYBYS MĚ POSLECHL/A...
- ◆ TAK TY BYS CHTĚL/A, JO? NO JÁ BYCH TOHO CHTĚL/A.
- ◆ ZEPTĚJ SE TÁTY/MÁMY.
- ◆ PODÍVEJ SE NA LENIČKU, JAKÁ JE ŠIKOVNÁ.
- ◆ ŘÍKÁM TO NAPOSLEDY A UŽ TO NEBUDU OPAKOVAT.
- ◆ TY DVEŘE MAJÍ KLIKU!
- ◆ TAKHLE SE SE MNOU BAVIT NEBUDEŠ! NEJSEM ŽÁDNÁ
TVOJE KAMARÁDKA / ŽÁDNÝ TVŮJ KAMARÁD.
- ◆ JEDNOU MI PODĚKUJEŠ.

PROJEKT MÍSTO PRO VŠECHNY

Publikaci vytvořila: Pracovní skupina aktivity s názvem „Domluvíme se“ projektu „Místo pro všechny – budování prostoru pro vzájemné soužití“ projektu financovaného z Norských fondů.

Web:	https://mistoprovsechny.cz/
Hlavní metodik:	Marie Čech
Spoluautoři:	Marek Vimrů
Metodická konzultace:	Hana Pazderová
Jazyková korektura:	Zuzana Hanajová
Grafická úprava:	Marie Čech
Koordinace projektu:	Sabina Günther

Projekt „Místo pro všechny – budování prostoru pro vzájemné soužití“ navazuje na předchozí tříletý projekt „Kampaň proti rasismu a násilí z nenávisli“ (2014–2017), který svým způsobem rozšiřuje.

Projekt si klade za cíl v průběhu realizace (2020–2023) rozšířit a udržet platformu pro kultivovanou diskusi týkající se tematické diskriminace a předsudečného jednání a přispět tak k jejich předcházení.

Věříme totiž, že v prostředí strachu a nenávisli nemohou mít jakákoli další opatření pro řešení společenských problémů šanci na úspěch.

Naším cílem je nabídnout veřejnosti nástroje pro efektivní komunikaci tematické a souvisejících problémů. Jednotlivé aktivity lze realizovat díky Odboru pro sociální začleňování (Agentura) Ministerstva pro místní rozvoj ČR.

Vydalo Ministerstvo pro místní rozvoj v roce 2023. 1. vydání

AKTIVITA DOMLUVÍME SE

V průběhu realizace v letech 2020–2023 jsme do škol přinášeli témata, která na první pohled vypadají složitě, až se jich možná zaleknete. Témata jsme zpracovali do metodik, které jsme ověřili při konání více než 3 000 projektových dnů pro žáky i pedagogy.

Věnovali jsme se tematickým oblastem:

- Interkulturní komunikace
- Efektivní komunikace a řešení konfliktů
- Nové metody (restorativní přístupy, kreativní hraní a storytelling)

Všechny metodiky můžete najít na <https://mistoprovsechny.cz/info/5/domluvime>.